

Naujienu Antroji Dalis

NR. 705

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

J. JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

Apie žurnalistą B. Railą, keliauninkę V. Tysliavienę ir rezistentą Joną Deksnį

Kiekvienas žmogus turi savo skonį. Ir aš, kadangi esu žmogus, jį turiu. Šiuo tarpu turiu omeny spaudos darbuotojus — žurnalistus. Daug jų pažįstame iš lietuviškų laikraščių, kuriuose anis rašo. Ne visi vienodai mums — skaitytojams jie prie širdies: vieni labiau patinka, kiti taip sau, o tretieji — kaip atsidėjęs "nakvosas".

Mano skonis žurnalistų atžvilgiu kraštutinis: Naujienose labiausiai patrauklus trumpasakis, trumpakalbis, bet visada ugningas ir įvairiopus savo "Dienų Skeveldrose" Jeronimas Cicėnas: kerta vyras nors neplačius barus, bet išskuta iki panagės. Nė pridėti, nė atimti. Tik skaityk ir gardžiuokis, tarytum medauninku. Šalia Cicėno, mano pomėgių atžvilgiu, rikiuojasi Vincas Pilypas ir Pustapėdis. Atsiprašu: čia visai neįrikiuojų redakcijos štabe besitriūsiąčiųjų "medaus" nešėjų: Apie juos galima būtų pakalbėti atskira proga. Bet tiktai nė šiandien.

Skaitau tautininkų laikraštį, triskart savaitinį laikraštį Dirvą. Joje, nė nemirktelėjęs galiu pasakyti: labiausiai patinka Broniaus Railos "Akimirkos". Jose anis kalba apie visokius reikalus ir gvildena visokius klausimus. Ir kalba vyras apie juos, kaip žirnius ar pupas lukštendamas: žiūri, kad nė viena ankštelė neliktų neišgliaudyta. Ima viską labai plačiai ir iš pačių paskiausių panagių. Taip sakant, viską išpila iš maišo ir korūpestingiausiai tą maišą iškrato. Nė dulkelė negali pasilikti neiškritusi — neaptarta, neišaiškinta. Bronys Raila Dirvoje tikriausias daugiakalbis; plepėtojas, ne pletkininkas, pasakytų biržietė atvirakalbė moterėlė. Aš jai pritariu.

Šiūmečiuose Dirvos numeruose tas B. Raila kedena kadaise Vanagaičio įsteigtame Margutyje neseniai buvusį tūlo K. Stropaus rašinį dėl bendradarbiavimo arba ryšių palaikymo su dabartine — rusų okupuota Lietuva. Anas K. Stropus (kodėl B. Raila pabijojo pašifruoti tikrąją to slapuko pavardę: Vytautas Kavolis ar Vincas Trumpa?) yra už tai, kad mes, laisvame Vakarų pasaulyje esą lietuviai, turėtume bendradarbiauti su dabartine Lietuva ir jos okupantais rusais. Už tą norą bendradarbiauti ir už vistokių kitokių svaisčiojimus Bronys Rila "Akimirkose" K. Stropui taip pamatuotai ir įtikinančiai išperia kailį, jog tiktai

galima šimtu nuošimčių jam — B. Railai pritarti. Kodėl? Net suprasti sunku tokius bendradarbiavimo su dabartinės Lietuvos pareigūnais ar okupantų — rusų įgaliotiniais šalininkus. Juk bendradarbiavimą mes, paprastai, suprantame, kaip lygus su lygiu. Taip sakant, abypusiška lygybė. Jeigu tokiu principu bendradarbiauti, tada aš, mažutis lietuviškos dalies taškelis, tam pritariu. O priešinga prasme, tai yra tokia, kokia šiandien mums siūloma iš anapus geležinės uždangos arba iš rusų okupuotos Lietuvos, visais atžvilgiais mums nepriimtina ir griežčiausiai atmestina.

Imkime tik vienų vienintelį, labai būdingą pavyzdį: pasikeitimų kultūrinėmis vertybėmis; iš ten, iš dabartinės Lietuvos mes galime gauti ir laisvai gauname visus rusų okupuotoje Lietuvoje išleistus spausdinius: ir laikraščius, ir knygas. Bet pabandykite, mielieji, pasiūsti į Lietuvą čia — laisvame pasaulyje leidžiamus nekomunistinius laikraščius ar išleistas mūsų rašytojų ar poetų knygas... Jeigu nesate bandę, pabandykite: nė vienas jų nepasieks adresato! Jie, jūsų pasiūsti, arba grįš atgal, arba dings rusiškosios ir kartu lietuviškos žvalgybos inkviziciniuose labirintuose.

O ar yra kam žinoma, kaip iš ten, iš okupuotos Lietuvos atplaukiančiuose pasiūlymuose bendradarbiauti, suprantamas tas bendradarbiavimas arba broliškas ryšių palaikymas? Jie siūlo: mes jums siūsimė dabartinėje Lietuvoje išėjusius ir išeinančius spaudos leidinius: knygas, laikraščius ir pan., o jūs mums už tai atsiųskite amerikoniškų rašytojų kūrinių! Prašau nesijuokti: tai tiesa! Toks bendradarbiavimas yra pasiūlytas, nieko neminint apie čia, Amerikoje, lietuvių leidžiamus laikraščius ar knygas... Štai, kokiomis sąlygomis okupantas ir jo pakalikai nori bendradarbiauti! Jeigu kas nori, kaip, sakysime, p. K. Stropus Morgutyje, labai prašau: vartai atidari — įeikite, avinai...

Poetą ir žurnalistą Juozą Tysliavią pažinojau labai seniai. (Ne asmeniškai — iš jo raštų. Gabus ir poetas, ir žurnalistas. Gaila — anksti mirė...). Jis leido ir redagavo savaitraštį Vienių. Tą laikraštį, poeto J. Tysliavos redaguotą, skaitydavau. Paskiau nustojau. Prieš kelias dienas gavau iš pašto

(Nukelta į 2 psl.)

"Ateities" tautinių šokių šokėjų grupė

Dienų Skeveldros

1.

Alg. Mackus, bepriimdamas Vinco Krėvės vardo premiją, tarė žodį, į kurį privalu įsigilinti kiekvienam gimtojo rašto "gamintojui" ir lygia dalimi "vartotojui":

"Mes privalome sąmoningai suprasti situaciją.

Jeigu šioji premija reikią naujos lietuvių išeivijos rašytojų kartos įvertinimą, tąją negausią kartą ištariu Liūnės Sutemos žodžiais: alkanieji bežemiai.

Jeigu esame alkanieji bežemiai, ar viltis, kad būsime pasotinti žeme, kuriai turėjome priklausyti ir kuri turėjo priklausyti mums, nėra absurdiška?

Jeigu tos vilties nesama, belieka įsiprasminti pasinėrus į pačias egzilės gilumas, kad po mūsų ateinantiems sąžiningai ištartumėm: jokia egzistencija nėra tiek reikšminga, kad ją fiziškai vertėtų pratęsti žemės palikimo kaina.

Iš tikrųjų aš siūlau beprasmišką egzilės gyvenimą, nes daugiau negu žodžiai kalba gyvenimais; ir siūlau išdidumo kupiną egzilę, nes tokioje egzilėje palieka vietos ir mūsų karčios egzistencijos ironijai, skausmui ir tiesai išsakyti. Nuolatinis sau išdidumo priepuolis tegul baigiasi tik tuomet, kai baigsis mūsų gyvenimai.

Toliau:

Jeigu iš tikrųjų esama naujos lietuvių egzilės rašytojų kartos, tegul būna niekuomet

nepamirštama, jog jinaį mažiau nauja yra savo amžiumi, o daugiau nauja savo situacija.

Tegul būna nepamirštama, jog ateis, jeigu dar nėra atėjęs, liūdnas egzilės laikas — nuolaidų metas, kada bus džiangiamasi paties lietuviško žodžio faktu.

Iš tikrųjų aš siūlau ir kūrybinės vertės atpažinimo išdidumą be jokių sentimentų.

Tegul būna nepamirštama ir antrosios tobulos ironijos medalio pusės: esame išvakarėse absoliutaus egzilo rašytojo vienišumo — rašytojo be skaitytojo, o po to — rašytojo be kalbos.

Mes privalome būti sąmoningi savo situacijai, ir todėl privalome įprasti į tuštumą".

Ir dar:

"Įpratau gyventi taip, kad įtariu kiekvieną džiangsma, kiekvieną nuotaisko pakilimą".

2.

Bevertydamas "Wiadomosci" Nr. 4/430 užtinku str. "Tajemnice ubry Wierzbowej" (t. y. Lenkijos užsienių reikalų paslaptys). Straipsnio autorius recenzuoja vieno buv. lenko diplomato, būtent — Wl. Guenthero, atsiminimus "Pioropusz i szpada" (Paryžius, 1963 m.). Kasgi mums anakur įdomu? Tai neišspręsta mįslė: — ar Pilsudskis buvo pasiryžęs Dancigo koridorių iškeisti į... Lietuvą? Lenkijos - Lietuvos karas kabojų lyg audra, ypač 1927 m. lapkritį ir 1928 m. rugpiūtį.

(Nukelta į 2 psl.)

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

siuntinėli: jame radau Vienybės šių metų nr. 4 — sausio 22 d., ir prie to laikraščio priklijuotą lydraštį:

“Mielas Lietuvi: —

Jei dar neprenumeruojate semiausio pasaulje lietuvių laikraščio VIENYBĖS, maž patiks čia prisitūnčiamas pavyzdinis numeris — ir bus malonu jus turėti savo skaitytojų šeimoje”. Toks lydraštis, kalba paliekama netaisyta. Iliustruotas, tarytum rotatorium atmuštas 12 puslapių vidutinio formato laikraštis. Pasiskaitymui medžiagos yra: rašo žinomi ir po slapyvardėmis užsimaskavę žurnalistai: Vytautas Širvydas, K. A. Girvilas, Girkalnis, K. Doveika, A. Gričius, Edvardas Sulaitis (du rašiniai), Salomėja Narkelūnaitė, Vincas Kalvelis, Stebėtojas, ir rašinyje “Mano apsilankymas Lietuvoje” V. Tysliavienė. Perverčiau, peržiūrėjau aną pavyzdinį Vienybės nr., stabtelėjau prie Girkalnio “Iš kairės ir iš dešinės” rašinio, savo kvailumu ir demagogija neprasokantį kaimo bobelės logikos, ir įnikau į ponios V. Tysliavienės išpūdžius Lietuvoje. Perskaičiau ir susimąsčiau: graži, simpatinga ponija, jos asmeniškai nesu matęs, bet kiti panašiai yra pasakoje — kažkokių vėjų pučiama, nuvažiavo į rusų okupuotą Lietuvą, ten kai kur buvo, su kai kuo kalbėjosi, gavo nurodymų, kaip vylioti lietuvių kultūrininkus į rusų apsestą Lietuvą ir kitokias “machinacijas” išdarinėti, savo išpūdžiuose iš to apsilankymo Lietuvoje porina:

“Kelias į Vilnių — puikus. (Ponia važiavo iš Kauno į Vilnių, J.). Nė čia trukdo trafikas, nė kitokios kliūtys. Automobilui dideliu greičiu skubėjant į Vilnių, ne kartą pagalvojau apie Dan Kuraitį, kodėl jisai rašė tokią klaidingą infor-

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 psl.)

Atsiminimų autorius 2 kartus matėsi su Mussoliniu (1926 m. ir 1927 m.), ir abudu kartus ans teiravosi lietuvių “byla”.

Gdynios uostą vokiečiams, o Klaipėdą lenkams! — ne kartą esą siūlę įvairūs ano meto “appeaser’iai”.

Be kita ko, 1933. I. 29-30. Luksemburge įvykusi vokiečių, prancūzų ir belgų kapitalo atstovų konferencija rimtai svarstė galimybes iškeisti “koridorijų”, gal geriau tarti — pėrtvarkyti Dancigo ir “koridoriaus” reikalus ta prasme, kad Lenkija už nuolaidas vokiečiams gautų ... Klaipėdą (aišku, ir visą Lietuvą).

Bet... manau šią knygą aptars mūsų diplomatiniai sluoksniai.

3.

Maskvos “Literaturnaja Gazeta” vasario 8 d. kreipėsi į savo rašytojus žadžiais:

“Padėkime padidinti mineralinių trąšų gamybą!”

J. Cicėnas

maciją, kad keliai Lietuvoje esą blogi?

Juk ir amerikiečiams svarbu žinoti teisybę, kas iš tikrųjų vyksta dabartinėje okupuotoje Lietuvoje. Tad koks tikslas meluoti?” ...

Naujienu skaitytojai, tur būt, atsimena, kad Dan Kuraitis, pavazinėjęs po Žemaitiją, rašė savo išpūdžius, kuriuose išsireiškė, kad keliai ten yra labai blogi, o ponija V. Tysliavienė, iš Kauno į Vilnių važiuodama, galbūt, dar caro laikais nutiestu keliu, kaltina Dan. Kuraitį “melagystėmis”. Gaila ponios V. Tysliavienės, įsiklamposiusios į okupanto ir jo tarnų sumegztą tinklinį liekną ... Kągi, gal gražiajai poniai už tą įsiklamposimą yra pažadėta finansinė ir kitokia parama? Kas gali supaisyti suktus okupanto kėslus?

Grįžkime atgal prie B. Railos. Dirvos šių metų nr. 15 jis drožia savo įprastines “Akimirkas” su priedu “Pasimatymai po iliuzijų sudužimo”. Tai rašinys apie kadaise buvusį neeilinį priešnacinio pogrindžio kovotoją Joną Deksnį, kurį prieš pora ar trejetą metų toje pačioje Dirvoje tas pats B. Raila visai išskedeno, prieidamas išvados, kad tai būta žymios asmenybės, užsidegusio kovotojo už gimtojo krašto laisvę ir gudraus pogrindžio veikėjo. Šiame, “Pasimatymai po iliuzijų sudužimo” rašinyje B. Raila, apgailestaudamas, kad nėra išleistas Lietuvoje to buvusio kovotojo rašomas veikalas, kuriame Jonas Deksnys, šimtu nuosimčių perėjęs dabartinio okupanto frontan ir ten ištikimai dirbęs, turėtų atskleisti daug paslapčių apie lietuvių pogrindinę veiklą II Pasaulinio karo metu ir po jo buvusioje veikloje, pažymi, kad Vienybės išlaikytoja, lankydamosi Lietuvoje savo vyro — Juozo Tysliavos pelenų laidojimo Rusų kapuose proga, turėjo svarbų įvykį toje viešnagėje: susitiko su tuo žymiuoju pogrindžio kovotoju ir kalbėjosi su juo. B. Raila neabejoja, kad tas Tysliavienės ir Jono Deksnio susitikimas buvo surežisuotas ir padarytas labai apgalvotai. Apie tą susitikimą pati p. Tysliavienė Vienybėje užsiminusi siaurai, tarsi tik tarp kitko. Girdi, Jonas Deksnys jai pasisakęs rašas knygą iš buvusios pogrindžio veiklos. Toji knyga dar ir šiandien nėra išvydusi dienos šviesos. Tik atskiros ištraukos yra paskelbtos Lietuvoje leidžiamame žurnale Švyturyje. Kokios apimties bus toji knyga, kas ir apie ką ten bus rašoma, galima kol kas tik spėlioti. Tačiau, aplamai imant, joje bus pasakojama apie lietuvių pogrindžio veiklą vokiečių okupacijos metu ir pokario laikais. Juk tai įdomu ir svarbu lietuvių tautos istorijai: kaip lietuvių organizavosi, kaip veikė ir ko siekė savo pogrindine veikla vokiečių okupacijos metu ir antrosios — rusų okupacijos laikais. Kadangi Jonas Deksnys yra buvęs žymus to pogrindžio

veikėjas ir dalyvis, jo knyga turėtų turėti neeilinės svarbos. Bet... žinant faktą, kad tą knygą rašas arba jau baigęs rašyti Jonas Deksnys yra visiškai palinkęs dabartinių okupantų pusėn ir jiems ištikimiausiai tarnauja, išduodamas visas jam žinomas lietuvių pogrindžio paslaptis, anoji jo rašoma knyga bus taip suredaguota ir “išpuocinta”, kad joje, šalia tikrų pogrindžio veiklos faktų, spindėte spindės komunistinė ir rusiškajam imperializmui tarnaujanti propaganda. Kur pelai, ir kur grūdai toje knygoje tebus įmanoma atskirti tik labai artiimiems tos pogrindžio veiklos dalyviams. O eiliniai skaitytojai, kuriems tą knygą teks vartyti ir juose išdėstytus faktus bei veiksmus sekti, bus glušinami Lietuvos okupanto ir jo tarnų propagandos ir tikrojo pogrindžio veiklos vaizdo iškreipymu. Tuo galima neabejoti: okupantas ir jam patsidavę Lietuvos išdavikai viską naudojo, naudoja ir naudos apjuodinti buvusį Laisvosios Lietuvos laikotarpį ir lietuvių pogrindžio veiklą, prieš vokiškuosius ir rusiškuosius okupantus. Tam apjuodinimo darbui atlikti geriausias kandidatas bus Jonas Deksnys, kaip kai kas teigia, buvęs vienas žymiausių pogrindžio veikėjų, vokiečių okupacijos metu slapta lankęsis Švedijoje palaikyti ryšius su prieš vokiečius kovojančiais amerikiečiais ir anglais, o pokario laikais asmeniškai palaikęs ryšius su laisvė esančiais lietuvių veikėjais ir rusų okupuotu mūsų gimtuoju kraštu. Slaptai nuvykęs į pokarinę Lietuvą, okupantų buvo pagautas ir jų spaudžia-

mas ar geruoju, kas dabar galėtų tikrai pasakyti, perėjęs jiems — okupantams dirbti.

Lietuvių Enciklopedijoje IV tome psl. 418 apie minėtą Joną Deksnį paduotos tokios, toli gražu — nepilnos, žinios:

“Deksnys, Jonas (g. 1914) rezistencijos veikėjas. 1940—1941 bolševikų kalinamas Kauno kalėjime, susitikęs su areštuotais Liet. Aktyvistų Fronto (LAF) nariais, įsijungė į jų tarpą, o kalinus išlaisvinus, pasidarė šio rezistencinio sąjūdžio gen. sekretoriumi. LAF suskilus, Lietuvos Laisvės Kovotojų (LLKS) vadovybės narys, pogrindinių laikraščių Laisvės Kovotojas ir Apžvalgos redaktorius (Teigimas neteisingas: Laisvės Kovotojo buvo ir kiti redaktoriai. J.), slaptojo radijo redaktorius (irgi klaidingas teigimas: ne vienas J. Deksnys buvo to slaptojo radijo siųstuvo redaktoriumi, J.). 1942—1944 Vyriausiojo Lietuvių Komiteto ir vėliau VLIKo narys, kaip LLKS atstovas. Vokiečių okupacijos metu nelegaliai gyvenęs, 1944 IV buvo Gestapo areštuotas ir metus iškalintas įvairiuose kalėjimuose. Antrosios sovietinės okupacijos metu Vyr. Lietuvos Atstatymo komiteto (VLAKO), vėliau Bendrojo Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdžio (BDPS) prezidento narys, Lietuvos rezistencijos atstovas, 1948 m. dalyvavęs pasitarimuose su VLIKo atstovais Baden-Badene”. Tokias žinias apie J. Deksnį paduoda L. Enciklopedija. Iš tų žinių atrodo, kad jis veikė daugiausia Lietuvoje (išskyrus 1948 b. įvykį Baden-Badene). Kam klaidinti L. Enciklopedi-

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELUI!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelsimei ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

“Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters”

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO

RIMTA KNYGA — GERIAUSIA DOVANA

Naujienose galima gauti puikių knygų, kurios papuos bet kokią knygų spintą ar lentyną:

K. Bielinis, PENKTIEJI METAI, gražiai įrišta, 592 pusl.	\$6.00
K. Bielinis, DIENOJANT, gražiai įrišta, 464 pusl.	\$6.00
Prof. Vacl. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, I tomas, gražiai įrištas, 431 pusl.	\$7.50
Prof. Vacl. Biržiška, SENŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, I dalis, 208 pusl. įrišta — \$3.00, minkštasis viršelis — \$2.00; II dalis, 225 pusl., įrišta — \$3.00, minkštasis viršelis —	\$2.00
Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS, I tomas, 300 p.	\$2.00
Prof. S. Kairys, LIETUVA BUDO, gražiai įrišta, 416 p.	\$5.50
Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 250 pusl.	\$3.00
P. Liūdžiuvienė, ATSIMINIMAI APIE JUOŽĄ LIŪDŽIŲ, 88 pusl.	\$1.00
S. Michelsonas, LIETUVIŲ IŠEIVIJA AMERIKOJE, 297 p. įrišta — \$5.00 minkštasis viršelis —	\$4.00
Dr. V. Sruogienė, LIETUVOS ISTORIJA, gražiai įrišta 968 pusl., dabar tik	\$10.00

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. — Telef. HA 1-6100

SPAUDOS PABIROS

jos skaitytojus ir slėpti buvusios faktus?

Jonas Deksnys, kaip pagrindinio kovotojas ir LLKS atstovas 1943(?) metais buvo pasiūstas į Švediją palaikyti ryšius su Vakariečiais, kovojusiais prieš vokiečius. Iš Švedijos ne kartą jis vyko atgal į Lietuvą ir vėl grįždavo į laisvąjį pasaulį. Karui pasibaigus, jo nuotykingos išvykos ir grįžimai nebuvo nutraukti. Tokių slaptų lankymosi Lietuvoje vienu metu jis buvo dabartinių Lietuvos okupantų pagautas ir po įvairiausių "perturbacijų", bei smegenų perplovimų perėjo dirbti okupantų pusėn. Aišku savaime, kad minėtų kelionių metu ir užsienyje — Švedijoje gyvenimo laikotarpiu jis — Jonas Deksnys negalėjo redaguoti nei Laisvės Kovotojo, nei Apžvalgos, tuo labiau slaptojo Lietuvos laisvės siųstuvo. Kas rašė aną straipsnį L. Enciklopedijoje, turėtų jį kada nors papildyti, išryškinti ir perredaguoti: Enciklopedija yra mokslo veikalas ir jame sentimentinių jausmų neturėtų būti.

Antra vertus, kai vyras, kaip J. Deksnys, iš paviršiaus atrodo didžiulis veikėjas ir sumanus pagrindinio kovotojas, net tam pagrindžiui vadovavęs asmuo, pakliuvęs į priešų nagus pereina tiems priešams tarnauti ir išdavinėti paslaptis, kurios priešui niekada negalėtų būti žinomos be to asmens išsiplepėjimo, savaime kyla klausimas: ar anas tariamasis "legendarinis" pagrindinio kovotojas buvo tikras didvyris ar tikrai garbėtroška pozotojas?

Buvę artimi jo bendradarbiai ir asmenys, patikėję jam tokias atsakingas pareigas — jį laikys tada buvusį tinkamu toms pareigoms ir už tai jam negailės didvyrio aureolę papuoštų panegirikų, tačiau bešališkam stebėtojui, žinančiam kai kuriuos ano asmens užsienyje buvimo metu faktus, toji didvyriškumo ir legendariškumo aureolė išblėsta į vos vos žėruojančią nedugulio anglį. Argi, sakysime, pagrindinio kovotojas kam nors pasakosis girdamasis, joga už kelių ar keliolikos dienų jis grįšias į okupuotą Lietuvą slapta misijai ir slaptiems uždaviniam? Argi, pagaliau, pagrindinio vadovybės atstovams, skiriantiems tokiai atsakingai misijai asmenį negalėjo sukelti abejonių to asmens patikimumas, žinant faktą, joga skiriamasis ne pripuolamai mėgsta žvilgčioti į alkoholinių gėrimų stikliuko dugną? Šis faktas buvo primintas pirmąjį kartą vykstant J. Deksnui į užsienį slaptajai misijai. O dabar šaukštai yra "po pietų" ir todėl nebėra reikalo verkti plaukų, jau tada netekus galvos...

Buvusio, B. Raišos tarimu, "legendarinio" pagrindinio kovotojo Jono Deksnio rašoma ar baigta rašyti knyga kada nors išvys dienos šviesą. Joje, kaip minėta, bus tikrų faktų, bet tie

faktai bus apspalvinti komunistine propaganda, apteplioti Lietuvos pogrindį biauojančiais dažais. Kitko iš dabartinių Lietuvos okupantų ir jiems tarnaujančių lietuvių nė negalima tikėtis.

Lietuvių buvęs pagrindinis neturėtų gėdintis parodyti pats save ir savo tikrąjį veidą. Po pagrindis, kurį sekė absoliuti visos Lietuvos gyventojų dauguma, kovojo už Lietuvos Laisvę, už demokratine jos santvarką, už visos tautos interesus ir tos kovos vyksmas negali būti slepiamas. Yra išlikę dokumentai: pagrindinio spauda, eilė gyvųjų liudininkų, tos pagrindinio kovos veikėjų, darbuotojų ir organizatorių laisvajame pasaulyje. Jiems burnos nėra užrištos ir jiems slaptosios policijos agentai ir komunistinės cenzūros specialistai nenurodinė kaip rašyti, apie ką rašyti ir kokiomis propagandinėmis miglomis tuos rašinius apšleisti. Jų, tų vyrų — žymiųjų pagrindinio veikėjų, darbuotojų ir organizatorių pareiga prabilti: parašyti kolektyvinį veikalą ar asmeninius atsiminimus, vaizduojančius tiksliai, bešališkai, pilnai ir atvirai pagrindinio veiklą, siekius ir kovos priemones bei būdus. Kova už savo tautos laisvę, už klastingo priešų išplėtos nepriklausomybės atgavimą, už Lietuvos savarankiškumą, nežiūrint kokiu būdu ji vedama: slapta ar atvirame kautynių lauke, vienišiams ar su galingais sąjungininkais yra šventa kova, garbės, pareigos ir neatsaukiama gyvenimo dėsnių diktuojama kova!

Kas bandytų ir drįstų juodinti lietuvių pogrindį prieš Lietuvos okupantus, tas tuo pačiu ruožtu turėtų smerkti ir kitų tautų vestą kovą už Laisvę: prancūzų, belgų, olandų, norvegų, suomių, lenkų ir kraujuose paskandintų vengrų...

J. Jašinskas

1964. II. 18.

P. S. Rašinyje "Paskutinis Sudiev poetui Faustui Kiršai" (Naujienu nr. 17), dėl autoriaus neapdairumo yra patekę atitaisyti reikalingų netikslumų: a) F. Kirša pirmą kartą į ligoninę nuvežtas ne 1963 rugpiučio mėn. 5 d., bet tų metų ir to mėnesio 17 d., jam ten — ligoninėje galvos operacija buvo padaryta to paties mėnesio 23 dieną; b) rašinyje minimas prelatas Virmauskas yra vardu ne Kazimieras, bet Pranciškus; c) poetas F. Kirša, daktaro nuomone, mirė ne nuo "...venų sukalkėjimo (tokio dalyko visai nebūna), bet nuo arterijų sukalkėjimo ir širdies trombozės".

J. J.

ŠYPSNIS

Garazo atendantas pasiūrėjo į aplamdytą automobilį ir tarė jį atvairavusiai moteriai: — Apgailėstauju, ponitė. Mes automobilius išmazgojame, bet neprosijame...

ATEITY IR DYKUMOS PAVIRS KULTIVUOJAMOMIS VIETOMIS

Paskutiniu laiku prancūzų mokslininkai įrodė, kad Afrikos Sacharos dykumoje po žeme randasi dideli vandens rezervuarai. Neseniai arti vietovės Zefana, maždaug 400 mylių į rytus nuo Colomb Bechar, buvo padarytas grįžimas ir aptiktas vandens šaltinis, kuris taip smarkiai tryško, jog tas vanduo nuo žemės buvo pasiekęs 30 metrų aukštumą (maždaug 33 jardus). Dabar vietovė Zefana yra klestėjanti oazė, kuri praturtėjo mokslininkų dėka. Kitose oazėse, vadinamoje Uargla, kuri turi 12 mylių ilgumo ir 2,5 mylios platumo, paskutiniaisiais metais buvo didelė sausra; daug žuvo daktilinių palmių ir kitų augmenų. Ir prancūzų hidrologikos inžinieriai atvyko tą oazę gelbėti. Vietiniams arabams ten nesisekė apsaugoti augmenis nuo užpuolusios sauros. Ieškant vandens ten buvo padarytas į žemės gilumą gręžinys, maždaug 105 metrų gilumo; ir pagaliau ėmė trykšti smarkus vanduo. Tokiu būdu oazė Uargla buvo gražiai išgelbėta ir ėmė klestėti geriau negu seniau. Bet tas visas darbas prancūzų hidrologams kaštavo maždaug trečdali milijono dolerių. Nors tatai buvo labai, kaip jie sakė, brangu, bet laimėjimas buvo nepaprastai didelis. Dabar vietovėje Uargla yra pakankamai vandens palmėms; be to dar gana gerai sekasi auginti visokias daržoves.

Taip pat ir kitose Sacharos vietose žemės sluoksnių gręžiniai parodė, kad požemyje gryn vandens rezervuarai yra gausingi, ypač Tunezijos, Libijos, Marokos, Mauritanijos požeminiuose sluoksniuose. Gilumas, kur tie požeminiai vandens rezervuarai randasi, yra maždaug tarp 1600 ir 3300 pėdų.

Dabar hidrologai labai rūpinasi surasti geresnius būdus vandeniui gauti iš tų požeminių rezervuarų arba, kaip kiti sako, iš tų požeminių ežerų, tad tokiu būdu galima būtų visą Sacharą paversti gražiai kultivuojamais laukais. Gal netolimoj ateity, panaudojant atominę energiją tokiems darbams, pasiseks turėti gerą laimikį.

Betyrinėdami tais gręžiniais požeminius vandens rezervuarus prie vietovės Taneksruft, maždaug Sacharos vidury, mokslininkai atrado iškasenose augalinių liekanų, turinčių jau daugiau kaip 7000 metų, ir tos augalinės liekanos yra visiškai

panašios į augmenis, kurie dabar auga prie Viduržemio jūros. Taigi visa tai aiškiai pasako, kad prieš tuos septyniuosius tūkstančius metų visoje Sacharoje augo tokie augmenys ir tada Sachara nebuvo vadinama dykuma.

Pačioje Sacharoje tenka ieškoti vandens šaltinių giliame požemyje, bet įvairiose žemės vietose yra tokių smiltynų, kur tebeauga menkutės žolės; taigi tokios vietos yra panašios į dykumas, nes jose niekas nėra kultivuojama, nors vandens yra pakankamai. Kalbant apie tokius dalykus man pačiam prisimenama mano tėviškės buvusieji dykuminiai sklypai, kurie buvo paversti kultūringais dirvožemiais. Mat senais laikais, kai buvo panaikinta vadinamoji baudžiava, ūkininkai gaudavo savo nuosavybėn tam tikrus žemės sklypus ir kartais taip atsitikdavo, kad žymiai didesnius sklypus gaudavo tie žpmonės, kam tekdavo kokios nors balos, pelkės, grynai smiltynai, kur augdavo tik menkutės žolės. Taigi ir mano tėviškėje (arti Kalvarijos, Marijampolės aps.) buvo išlikę apie 40 margų tokių smiltynų. Ir štai XX-jo šimtmečio pradžioje pradėta kultivuoti tas smiltynas. Kadangi joks gyvulių mėšlas tenai nieko negelbėdavo, tad buvo pradėta sėti vadinamieji lubinai, ankštiniai augalai, žaliajai trąšai. Po tokios žaliosios trąšos buvo auginami žieminiai rugiai, kurie dudavo vidutinišką derlių; po rugių buvo sodinamos bulvės, kurios taip pat duodavo vidutinišką derlių, o po bulvių buvo sėjamas mišinys avių su pelėžirniais, kurie būdavo geras pašaras gyvuliams. Taigi tas smiltynas buvo padalytas į keturių laukų sėjomainą. Jokio gyvulinio mėšlo bei barstamųjų trąšų nebuvo vartojama; ir tokio sklypo apdirbimas buvo lengvesnis, negu kokio nors juodžemio ar molžemio. Panašių smiltynų šiais laikais daug kur galima užtikti mūsų žemėje, ir jie dar nėra kultivuojami. Čia dar pasakysiu, kai savo tėviškėje buvau susidomėjęs tuo smiltynu ir buvau patsinėšęs namo kelias saujas tų smiltų, tad viską ištyrus pasirodė, kad tose smiltyse buvo gintaro smulkių kruopelių, kurios buvo beveik tokios pat spalvos kaip smiltys, todėl nebuvo pastebimos paprastomis akimis.

A. Kelmutis

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Šviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiaga siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

7 METAI

NR. 5 (198)

Egzilėje - ar iš tikrųjų esame reikalingi?

Vinco Krėvės literatūrinę premiją šiemet už 1961-62 pasirodžiusias grožinės literatūros knygas gavo poetas Algimantas Mackus. Premija buvo įvertintas jo poezijos rinkinys "Neornamentuotos kalbos generacija ir augintiniai". Algimanto Mackaus žodį pasakytą premijos teikimo šventėje spausdiname giliai tikėdami mūsų padėties sąmoningo įvertinimo reikšme.

Su džiaugsmu priėmiau Vinco Krėvės literatūrinės premijos paskyrimo žinią.

Su gilia padėka Montrealio Akademiniam Sambūriui, premijos mecenatams ir juri komisijos nariams tariu man nekasdieniško vakaro žodį.

Su netikrumo ir abejonės jausmu stoviu prieš jus, šio vakaro svečiai ir viešnios.

Nei pažadėti, nei įsipareigoti negaliu. Kūryboje ne visa priklauso nuo mūsų. Egzilėje — ar iš tikrųjų esame reikalingi?

Dažnos lietuviškos knygos tiražas yra lygus šioje salėje ši vakarą esančiųjų skaičiui. Būtų bergždia kalbėti principais, kada iškyla paties išlikimo klausimas. Mes privalome sąmoningai suprasti situaciją.

Jeigu šioji premija reiškia naujos lietuvių išėivijos rašytojų kartos įvertinimą, tąją negausių kartą ištariu Liūnės Šutemos žodžiais: alkanieji bežemiai.

Jeigu esame alkanieji bežemiai, ar viltis, kad būsime pasotinti žeme, kuriai turėjome priklausyti ir kuri turėjo priklausyti mums, nėra absurdiška?

Jeigu tos vilties nesama, beieka įsiprasinti pasinėrusi pačias egzilės gilumas, kad po mūsų ateinantiems sąžiningai išstartumėm: jokia egzistencija nėra tiek reikšminga, kad ją fiziškai vertėtų pratęsti žemės palikimo kaina.

Iš tikrųjų aš siūlau beprasmišką egzilės gyvenimą, nes daugiau negu žodžiai kalba gyvenimai; ir siūlau išdidumo kupiną egzilę, nes tokioje egzilėje palieka vietos ir mūsų karčios egzistencijos ironijai, skausmui ir tiesai išsakyti. Nuolatinis sau išdidumo priepuolis tegul baigiasi tik tuomet, kai baigsis mūsų gyvenimas.

Jeigu iš tikrųjų esama naujos lietuvių egzilę rašytojų kartos, tegul būna niekuomet nepamirštama, jog jinau mažiau nauja yra savo amžiumi, o daugiau nauja savo situacija.

Tegul būna nepamirštama, jog ateis, jeigu dar nėra atėjęs, liūdnas egzilės laikas — nuolaidų metas, kada bus

džiaugiamasi paties lietuviško žodžio faktu.

Iš tikrųjų aš siūlau ir kūrybinės vertės atpažinimo išdidumą be jokių sentimentų.

Tegul būna nepamirštama ir antrosios tobulos ironijos medalio pusės: esame išvakarėse absoliutaus egzilo rašytojo vienišumo — rašytojo be skaitytojo, o po to — rašytojo be kalbos.

Mes privalome būti sąmoningi savo situacijai, ir todėl privalome įprasti į tuštumą.

Su netikrumo ir abejonės jausmu stoviu prieš jus, nes galutinėje šio vakaro analizėje gal irgi bus išskaitytas anas sentimentas pačiam lietuviško žodžio faktui, šis vakaras nebūtinai yra laimėjimas, šis vakaras gali būti ir pralaimėjimas.

Jeigu po šios premijos nestengsiu parašyti nieko geresnio, verčiau šios premijos nebūčiau gavęs.

Įpratau gyventi taip, kad įtariau kiekvieną džiaugsmą, kiekvieną nuotaikos pakilimą.

Ar iš tikrųjų mes, gal tik amžiumi kiek jaunesni už paskutiniuosius, būsime dalis lietuvių poezijos tradicijos — nuo autentišką poetinę klausą rodančių "sadauto rūto sadauto", nuo Donelaičio, Baranauko iki Aisčio, Radausko ir žemininkų kartos — šis vakaras dar neatsako.

Su netikrumo ir abejonės jausmu stoviu prieš jus, šio vakaro svečiai ir viešnios. Su pakartotina padėka premiją paskyrusiems baigiu man nekasdieniško vakaro žodį.

Montreal, 1964. I.25.

Darbai ir žygiai

— *Clevelando Vyrų Okteto koncertas vasario 22 d. Chicagoje visuomenės buvo sutiktas labai šiltai. Oktetas, vadovaujamas Ryto Babicko ir palydimas antroje dalyje L. Bichnevičiaus orkestro, davė pilną lietuvių ir pasaulinių kompozitorių pramoginės muzikos koncertą. Daug dainų publikos buvo išreikalauta bisui. Koncertą ruošė Santara - šviesa. Plačiau apie koncertą tikimės galėsią duoti vėliau.*

— *Nuo šių metų pradžios atsakomybę už "Lituanus" žurnalo leidimą perėmė tam tikslui specialiai įsteigta ir le-*

galiai inkorporuota Lituanus Fondacija. Pirmąją Lituanus Fondacijos Valdybą sudaro: Algis Lukas — pirmininkas, Valdas Adamkavičius — pirmas vicepirmininkas ir referentas lietuviškoms organizacijoms, Vaclovas Kleiza — antrasis vicepirmininkas ir spaudos referentas, Romas Stakauskas — sekretorius, Vytautas Dudėnas — išdininkas, Vytautas Černius — tyrinėjimų ir specialių projektų vedėjas, dr. Vytautas Vygantas — patarėjas ir įgaliotinis rytuose, dr. Tomas Remeikis — "Lituanus" redaktorius ir Studentų Sąjungos Centro Valdybos pirmininkas, Algis Zaparackas, atstovaujantis Sąjungą.

"Lituanus" žurnalą numatoma toliau tobulinti pagrindžiant jį daugiau moksliniais darbais bei straipsniais ir jo formatą, pritaikant prie dabartinių mokslinių leidinių, atitinkamai sumažinti. Pakeitimai tikimasi padarys "Lituanus — Lithuanian Quarterly" autoritetingu leidiniu anglų kalba visais lietuviškaisiais klausimais. Planuojama, kad Lituanus Fondacija išleis mokslinių darbų monografijas lietuviškaisiais temomis anglų kalba ir rengs seminarus universitetuose Lietuvos ir Pabaltijo klausimais.

"Lituanus" žurnalas ir toliau pareikalaus plačios lietuvių visuomenės paramos, nes jo išleidimas kainuoja per metus 8,000 dolerių, o dauguma numerių yra nemokamai išsiuntinėjami mokslininkams, politikams ir įvairioms Lietuvai svarbioms institucijoms. Metinė "Lituanus" prenumerata yra 3 dol. Žurnalo redakcijos ir administracijos adresas yra: Lituanus, P. O. Box 9318, Chicago 90, Ill.

— *Montrealio Akademiniš Sambūris savo veiklą plečia ir už Kanados ribų. Gegužės mėn. 30 — birželio mėn. 7 d. Čikagoje Čiurlionio Galerijoje įvyksta Sambūrio ruošama dailininko R. Bukausko (gyvenančio Montrealyje) darbų paroda. Lietuvių visuomenei Sambūris labiausiai pažįstamas kaip Vinco Krėvės literatūrinės premijos mecenatas.*

— *Pasaulinės Parodos New Yorke lietuvių komiteto jaunimo sekcijos, kuriai vadovauja Algirdas Budreckis, sušauktame akademinių ir jaunimo organizacijų posėdyje Santarą atstovavo Aleksandra Butaitė ir Virginia Sultkutė. Nutarta prisidėti prie Lietuvių dienos parodoje organizavimo ir pravedimo pasizadant atlikti visą eilę konkrečių, techniškų darbų.*

— *Petras Bučas pakviestas Lietuvių Skautų Brolijos JAV*

Vidurio Rajono vadeivos pareigoms. Petras Bučas yra studijavęs Vokietijoje, baigęs Chicagos universitetą ir dabar dėsto vienoje Chicagos priemiesčių gimnazijoje. Aktyviai dirbo Skautų Sąjungoje, Studentų Sąjungoje ir Sambūryje šviesa.

— *Mažosios Lietuvos Bičūlių Draugijos Daktaro Vydūno Vardo literatūrinė premija yra paskirta dr. Martynui Anysui už mokslinį darbą "Senprusių giminių kovos su vokiečių riterių ordinu nuo 1230 ligi 1285 metų". Jury Komisijoje paskyrusioje premiją buvo ir dr. Henrikas Nagys, Santaros-šviesos Federacijos Kultūrinės Kolegijos pirmininkas.*

— *Raimundas Mieželis, šviesos-Santaros Chicagos sk. vicepirmininkas, darbo reikais yra išvykęs į Meksiką.*

— *Lietuvių krepšininkų išvykos į Australiją organizacinis komitetas vasario 15 d. turėjo platesnį pasitarimą su spaudos konferencija. Pasitarimo metu buvo pristatytas konkretus planas reikalingų lėšų sukėlimui. Lietuvių visuomenė kviečiama aktyviai prisidėti prie šio svarbaus projekto įgyvendinimo. Išvyka be abejonės aktyviai sustiprins Australijos, Kanados ir Jungtinių Amerikos Valstybių jaunimo lietuviškąjį isitikinimą.*

— *Prezidento Antano Smetonos minėjimas Chicagoje Jaunimo Centre įvyksta kovą 7 d. 7 v. v. Programoje paskaitą skaitys dr. Jonas Puzinas ir meninėje dalyje dalyvaus Lietuvos Vyčio Choras, šviesos-Santaros Chicagos sk. yra išjungęs į organizacijų komitetą ruošiantį šį minėjimą.*

— *Toronte surengtose studentų dienose paskaitas skaitytė A. Rinkūnas "Kas yra lietuvis" ir dr. I. Gražytė "Lietuvių ir kanadiečių kultūrinio charakterio palyginimas". Studentų dienos praėjo įdomiai ir sėkmingai dalyvaujant nemažam skaičiui stu-*

LENGVI PASISKAITYMAI ŽIEMOS VAKARAIŠ

Kas atsiūs Naujienoms vieną dolerį, tai gaus paštu 900 puslapių lengvų ir įdomių pasiskaitymų:

1. Vincas Krėvė-Mickevičius. Rašytojo 70 metų sukaktis — 187 psl.
2. Emile Zola, Darbas — 291 pusl.
3. James Allen, Iš širdies, St. Bižio vertimas — 53 pusl.
4. M. Konopnickos, Pagal įstatymus — 159 pusl.
5. Barbora Ubryka — 118 pusl.
6. Jonas Vadis, Okultiniai patyrimai — 143 psl.

Pinigus prašome siūsti tokiu adresu:

NAUJIENOS,
1739 So. Halsted Street,
Chicago 8, Illinois.

RAIKES 5c TO \$1.00 STORE

Offering 2 Locations to Serve You
6816 WINDSOR AVE. 5940 WEST 35TH STREET
BERWYN, ILL. CICERO, ILL.
Serving their area with ALL DIME STORE NEEDS
Open for your convenience 9 AM — 9 PM daily, Saturday 'til 6 PM.
DO COME IN AND BROWSE AROUND!!

MŪSŲ ŽINGSNIAI

dentų. Dr. Henrikas Nagys turėjęs skaityti paskaitą susidėjusių aplinkybių dėka to padaryti negalėjo.

— *Aktorius Leonas Barauskas*, Donelaičio metams atžymėti per "Margučio" radiją perdavė trijų valandėlių seriją iš "Metų". Aktorius Leonas Barauskas, prieš kiek laiko persikėlęs į Chicagą iš Montrealio, aktyviai yra įsijungęs į Chicagos meninį gyvenimą ir priklauso šviesos-Santaros Chicagos skyriui.

— "Metmenų" žurnalo septintame numeryje, šalia visos eilės kitų straipsnių, randame ir sekančias iššaukiančias mintis, dėmesio ir tolimesnių diskusijų bei pasisakymų vertas:

"Pajusti savy tikėjimą, kuris verčia daryti šuolį iš kasdienybės, reikia prijaukintiems nesuprantamo heroizmo: drąsos herezijai. Heretikiškasis individualizmas yra nedaugelio tikėjimas. Kūrybinių ir kovojančių mažumų, kurios tampa istorine jėga (ar viršistorine drama) ne daugelio galvų susidūrimo triukšmu, bet savojo tikėjimo iškojimo ir vykdymo iškimybė.

Kur ieškoti minių, liepsnojančių heretikuojančių ilgesiu, suakmenėjusiu Alfonso Nykos-Niliūno laidotuvių marše, skirtame mirusiam poetui:

Stovėdama prieš nemirtingą Dievą, liepusį išvesti į naktį.

Tavo dvasia su pagieža nuplėš ir mindžios žemės skausmo vainikus

Ir eis į nebūtį galingu kūno troškuliu per amžius degti,

Ir amžinybę griaus kūrybos šauksmas neramiai nykus!

Heretiko tikėjimas žmoniškai yra buvęs putojančiu dosnumo šaltiniu. Heretikai — vieniši arba mažose aktyvistų grupėse — bus įskėlę visas istoriją uždegusias kibirkštis*).

Palyginus su heretiku herojum, minios (išskyrus trumpais garbingu ar negarbingu revoliucijų momentais) būva inertiškos. Jos tiek pat mechaniškai laikosi tradicijų, kiek sykį jį įsisavinusios, tęsia herojaus mestą impulsą. Heretikai veda istoriją, minios ją neša.

(Dr. Vytautas Kavolis "Ir herezija, ir humanizmas".)

"Kadangi iki šiol buvo labiau keliami skirtumai tarp liberalizmo ir religijos, gali atrodyti, kad liberalizmas religijai yra priešingas iš esmės. Bet ir šiaip liberalizmas neretai tampa apkalintais priešre-

* Didžiausias lietuvių kultūros istorijos trūkumas man atrodo tai, kad, nors ir turėjome visai imanomų politinių revoliucionierių, niekada nebuvo Dievo apdovanoti stambesnių išmatavimų heretikais.

liginiu nusistatymu, ar sakoma, kad jis esąs tik žodine ateizmo priedanga. Tokiam kaltinimui iš tikrųjų paviršutinišką pagrindą suteikia minėti skirtumai.

Nėra, tur būt, religijos, kuri savo pagrindinių tiesų ne laikytų negincijamomis, nes jos yra pristatomos kaip dieviškos kilmės. Vadinasi, kadangi Dievas klysti negali, todėl "mūsų" religinės tiesos yra anapus žmogiškos kritikos. Šiame kontekste pritaikius daugelio religijų vartojamą principą, kad "klaida neturi teisės egzistuoti", gauname išvadą, kad "kitoks" galvojimas neturi egzistencijos teisės. Liberalizmas, kaip politinio gyvenimo metodika, turi neišvengiamai sueiti į konfliktą su tokiais reikalavimais, ypač kai jų yra keletas ir jie tarp savęs prieštarauja. Liberalizmo laikysena tokių pretenzijų atveju gali būti tik indiferentiška ta prasme, kad jis nei vienai pretenzijai nesuteikia pirmenybės.

Bet kaip tik šitokia liberalizmo laikysena ir pavadinama priešreligine, lyg jis iš viso religiją neigtų. Tokias išvadas darant, atrodo, vadovaujamasi dėsniu "kas ne su manim, tas prieš mane", kuriuo visi padalinami į draugus ir priešus, užmirštant, kad gali būti ir trečia galimybė. Principiniai betgi liberalizmo "anti-religiškumas" yra tik toks, kad jis skatina religinę toleranciją. Tai nereikia, kad patys liberalai negalėtų turėti įvairių pažiūrų religijos atžvilgiu. Jeigu liberalizmas ir nėra "laisvė nuo tikėjimo", patys liberalai yra laisvi ir tikėti (vienai ar kitaip) ir netikėti.

Bet kodėl pačiam liberalizmui tapo prisegta jei ne ateizmo, tai bent priešreliginio nusistatymo etiketė? Kur nors, kada nors turėjo tam būti pagrindo. Atsakymą čia gali suteikti tik istorija, nes iš tiesų liberalizmas kovojo (ir jei reikia, dar kovoja) su tokia religijos samprata, kuri laiko teisėtu dalyku savo tiesas skleistį jėgos būdu".

(Dr. Vytautas Doniela "Liberalizmas, laisvė ir tiesa").

"Suprantama, kad tik simboliškai čia vartojame žodžius revoliucija, užtvankų skaldymas ir t. t. Visiems aišku, kad tikra to žodžio prasme emigrantinėje visuomenėje jokia revoliucija neįmanoma. O, gyvenant demokratinėje visuomenėje, ji ir nėra reikalinga. Tačiau, kaip jau kita proga esame kalbėję, emigrantinei visuomenei, ypač kovojančiai, visados grėsia pavojus tapti per daug konservatyvia, sukalkėjusia visuomene.

Šalia visų anksčiau minėtų pretenzijų, gal būt, populiariausia ir dažniausiai kartojama pretenzija, kad esame laisva ir atvira, vadinasi, demokratinė visuomenė. Tai mes mėgstame priešpastatyti sovietinei ir Sovietų okupuotų kraštų visuomenei, kuri yra uždara, vadinasi, nelaisva ir nedemokratinė visuomenė. Iš esmės tai teisinga. Tačiau yra tam tikrų aliarmuojančių ženklų, kurie rodo, kad neužtenka vien tik nuolat ir nuolat kartoti, kad tokia atvira, laisva ir demokratinė visuomenė mes esame. Žodis ne visados tampa kūnu. Ties laisve ir demokratija reikia nuolat budėti ir dėl jų reikia nuolat kovoti. Kitaip gali atsitikti taip, kad tarp mūsų ir sovietinės visuomenės, kuri juk taip pat nestovi vietoje, ne

tik nebus priešingybės, bet ir skirtumai sumažės.

(Vincas Trumpa "Elitas ir 'Grįžimas į liaudį'").

Platesnį šių minčių išvystymą rasite "Metmenų" septintame numeryje. "Metmenys" užsiprenumeruoti galima administracijos adresu: Ramojus Vaitys, 615 Hinman Ave., Evanston, Ill. Keturių numerių prenumerata — 5 dol., garbės prenumerata — 10 dolerių.

—o—

Žurnalistui ir rašytojui Stasiui Leskaičiui - Ivoiškiui mirus, Kolegei GIEDRAI ZAU-
NICTEI ir jos artimiesiems reiškiame nuoširdžių užuojautą.

Santaros - Šviesos
Federacijos Valdyba.

Gyvenimas išgyventas tik save patenkinti, nieko nepatenkina.

NAUJIENOSE GALI RAŠYTI
KIEKVIENAS IR APIE VISKĄ

IŠTEKANČIŲ MERGINŲ DĖMESIŲ
Pilnai paruošiam vestuvių puotą ir parūpinam viską kas jai reikalinga, kaip:

• Maistą • Gėles • Muziką •
Nuotraukas • Salę • Nuomuojamus
rūbus • Pakvietimus ir t. t.
Viską surašom į vieną bendrą sąskaitą.
ABSOLUTE WEDDING &
PARTY SERVICE
6034 West Irving Park Road
Phone for appt. 777-5488
Garantuotas jaunajai paslapties
išlaikymas.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

Grovehill 6-2345

Townhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopolyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopolyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MAŠINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ

Lietuviams teikiama šios rūšies patarnavimus 30 metų.

SIUNTINIAI
I
LIETUVĄ

DABAR LAIKAS SIUSTI
SAVO ARTIMIESIEMS DOVANAS

VELYKOMS

IR TIK PER

CENTRAL PARCEL SERVICE INC.,

centrinė įstaiga:

220 SOUTH STATE STREET

Telef.: WA 2-9354,

Skyrius Marquette Parke:

2618 WEST 63rd STREET

Telef.: WA 5-2466

Dabar galite užsakyti per mūsų įstaigą automobilius, motociklus, šaldytuvus, skalbimo mašinas ir kitus vietinės gamybos fabrikatus.

Pas mus rasite taipogi gausų, tinkamų siuntimui, prekių ir maisto siuntinių pasirinkimą. Uželkite, apžiūrėkite ir įsitikinkite patys.

JAU 17 METŲ
PRISTATOME SIUNTINIUS
I LIETUVĄ
VISADA LAIKU

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Parentas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdomo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

VAIKŲ EMOCINIŲ NENORMALUMŲ TVARKYMAS TVARKANT PAČIUS TĖVUS

Bent truputį pakeisk tėvus — pakeisi ir vaiką.
Beverly T. Mead, M. D.

Šeimos gydytojas gali daugumą vaikų emocinių nenormalumų geriausiai tvarkyti; jis randa pirmose nuo jausminių nesklaidumų gynybos linijose; reikale tik jis turėtų nukreipti gydymąsi tinkamomis vietomis; atsižūrint į finansines ir susisiekimo kliūtis, sergančiai vaiko šeimai vietinis gydytojas dažniausiai yra vienintelė profesinė pagalba, teikiama net dešimteriopu būdu.

1. Šeimą pažįstas gydytojas gali sekmingiau padėti

Emociniai sunegalavusi o vaiko gydymo sekmingumui teigiamas veiksnys yra jau iš seniau įgautas gydytojo su sergančiojo šeima glaudus bendradarbiavimas. Mat, gydytojo paviršutiniškas atsinešimas prie sergančiojo šeimos, ar jo neapgalvotos pastabos gali jau ir taip nekokią padėti dar daugiau pasunkinti. Iš kitos pusės — gydytojas, pažindamas šeimos nuotaikas, gali net numatyti, kokių sunkumų toji šeima su savais vaikais gali susilaukti, dar prieš vaikui emociniai susergant.

2. Reikale tariamasi su psichiatru

Šeimos gydytojo draugiški santykiai su jausmais sergančiojo vaiko namiškiais palengvina pastariesiems priimti gydytojo patarimą siūlantį kreiptis pas psichiatrą. Kad ir kaip sunku būtų tėvams tai atlikti — vaiko sveikatai tai atliktina nedelsiant. Šeima pasitikėdama savu gydytoju, paprastai, be didesnio sunkumo sutinka su jo patarimu kviešti reikale epscialistą. Gink Dieve, čia nedarytina klaidų, kaip dabar kad pasitaiko: nepavestina emocinis ligonis moteriškai vien indų plovimu ar grindų šlavimu vaiką gydyti mėginančiai.

3. Gydyk tėvus — vaikas ir be gydymo pagys

Emociniai nesveiką vaiką sekasi geriausiai gydyti tvarkant jo aplinką. Bent truputį pakeitus tėvus — pasikeičia ir vaikas be kitų ypatingų pastangų. Sunkiausios vaiko emocinės ligos atveju, prisiekina atskirti vaiką nuo šeimos laikinai ar visam laikui. Tokiais atvejais nesudaroma nuotaičių, būk vaikas tuomi esti baudžiamas ar juomi nesirūpinama. Mūsų tarpe turi liautis niekalkalbiai, būk motina, kad ir jausmais nesveika, vis vien yra geresnė auklėtoja už sveiką svetimąjį.

4. Gydytojas diplomatas geriausias gydytojas

Reikalą liečią, bet diplomatiški patarimai esamos aplinkos pakeitimui kūrybiškesnė yra geriausia gydymo priemonė. Svarbu, kad gydytojas tik nurodytų kelius, kuria linkme aplinką keist, bet nevarotų prievartos. Aplinkos keitimo reikalą gydytojo nurodymai turėtų būti elgsenos keitimą liečią, o ne nurodą tėvams jų elgesio priežastį. Pvz. jei gydytojas randa emociniai sergantį vaiką dėl perdidelio tėvų rūpinimosi juomi, tai jis nesako motinai tiesos stačiai į akis; girdi, tamsta savu vaiku per daug rūpiniesi dėl to, kad pati savo gyvenime buvai atstumta ir kentei nedateklių. Nors toks gydytojo tvirtinimas daugeliu atveju būtų arti tikrybės, bet vaiko tėvams tai būtų nepriimtina. Šitoks tiesos atidengimas tėvams galėtų sukelti baimę ir kitus nesklaidumus. Todėl gydytojas gerai gydymas dėl lepinimo bei perdidelio globojimo jausmais susirgusį vaiką, tėvams tiesą sako ne stačiai, bet diplomatiškai, maždaug šitaip: — „Ar jums neatrodo, kad jūs per daug sielojatės savo vaiko gerbūviu? Ar jūs nepagalvojate, kaip vaikui galima būtų daugiau suteikti laisvės bei savistovumo?“ Šitokį pasiūlymą tėvai galės priimti ar atmesti — kiekvienu atveju jie nejaus grasinimo. Dabar taip daug vaikų sugadina motinos nuolat apie vaiką tupendamos, nuolat „Ar tau nešalta?, Ar tau nekaršta?“ ir pan. klausinėdamos bei įvairiai kitaip jį žalodamos.

5. Tėvai tvarkosi vidinių nusiteikimų padedami

Jausmais negaluojuantieji tėvai, pasitikėdami gydytojo asmenybės stiprumu, pajėgia daugiopai savu elgesiu pasikeisti net ir be išvalgos savų asmenybių gilumon. Tiesioginė įtaiga, nors ji ir viršytų tėvų pašmoninius siekius, gali būti jų priimta ir užlaimoma. Mat, nors ir kažkokie dviyeidžiai — mylį ir priešiški — savo vaikui būtų tėvai, jie — vien savo asmenybės gliumoj trokšta gero savo vaikui. Todėl tėvai prums patarimą apie savo elgesio tvarkymą vaiko naudai mieliau, negu jie, pvz. tvarkytusi su savu elgesiu rūkant bei persivalgant. Pastarieji du dalykai tiesioginiai liečią tik pačių tėvų jausmais nedarna.

6. Vidinis nusiteikimas yra elgesio varyklis

Gimdytojai pajėgia priimt jiems duodamus šeimos gydytojo patarimus kaip kad jie priimtų juos iš nuosavų tėvų. Kitaip gali nusiduoti su psichiatro patarimais. Nors tėvai psichiatro patarimus gali paviršutiniškai ir priimti, bet savo asmenybės gilumoje tėvai dažnai psichiatru prieštaurauja. Dėl to tėvai savo elgesiuose šiuo atveju net savo vaiko atžvilgiu nepasikeičia tol, kol neišsivysto tarp tėvų ir psichiatro tokie glaudūs santykiai, kokių tėvai turi su šeimos gydytoju. Mat, kol minėtai artimų santykių tarp tėvų ir psichiatro neišsivysto, tol psichiatras tėvams yra vis dar abejotino pasitikėjimo svetimas.

7. Ne sistema, bet sveikas suaugusiųjų elgesys vaiką ugdo

Daug vargo žmonėms suteikia bet kokios netiesos už tiesą laikymas. Ypač daug kenčia žmonės mediciniškų bei pedagogiškų prietarų prisilaikydami. Dar šiandien tuli nuo šių dienų mokslo pažangos atsilikusiai pajėgia skelbti netiesą nesiorientuojančių žmonių tarpe. Tokie skelbia, būk viena pedagoginė sistema esanti geriausia ir tik ji viena esanti mūsų vaikams tinkamiausia. Tai šių dienų pedagogikos mokslui neatsakantis tvirtinimas. Mat, vaiką auklėja tik išauklėtas — atseit, subrendęs ir šių dienų pedagogikos pagrindais apsišvietęs žmogus, o ne kokia sistema. Minėtai subrendęs ir apsišvietęs žmogus pajėgia kiekvienu momentu pritaikinti reikiamą šu vaiku elgesį — tai ir yra tinkamiausia auklėjimo „sistema“. Kiekvienas išauklėtas — subrendęs žmogus, net be ypatingos apšvietos pajėgia išugdyti sveiką dvasia žmogų. Prisiminkime čia mūsų močiutes sengalvėles — kita jų be rašto, bet sveika pajėgė tautai išugdyti dvasios galūnus. Žinoma, auklėtojų tinkamas apsišvietimas tik palengvinti sunkų auklėjimo darbą tegali.

Panašūs dalykai dedasi ir mediciniškus — psichologiškus

reikalus tvarkant. Gydytojo Mead nuomone, jei gydytojas nurodo tėvams, kaip jiems reikia elgtis vaiką ūgdant, tai turėtų toks gydytojas nepamiršti, kad teisingam vaiko ugdymui yra daugelis kelių. Gydytojas neturėtų per daug greit kritikuoti ar mėginti keisti tėvų su savo vaiku elgesį. Pvz., nebūtinai keistinas tulų tėvų pernuolaidus ar per griežtas su savo vaiku elgesys vien dėl to, kad gydytojas tuo reikalu kitaip galvoja. Nepamirština, kad įvairiais atvejais esti įvairiai. Gydytojas neturi vien savas vaiko auklėjimo reikalą pažiūras tėvams piršti. Gydytojas turi atidžiai stebėti tėvų darbo pasėkas, kurios ryškiai mato si iš vaiko elgesio. Tikras dalykas, kad daugelis vaikų išaugs sveikais ir jausmais susitvarkiusiais žmonėmis, augdami visai priešingose apylostovose. Žinoma, čia reikia subrendimo, idant neimtum tvirtinti, kad kūrybinga aplinka ir tinkamas auklėjimas esą nereikalingi.

Tad visi lietuviai, liaukimės įvairiose tamsybėse gyvenę! Gana jau žiūrėti į visokių padugnių keliamas, blogiui išikerėti padedančias, revoliucijas! Gana mums leisti prieš mūsų akis įvairiopa — tiek mediciniškai, tiek pedagogiškai neteisybei kerotist! Stokime darban, kuris mus, šių dienų medicinos ir pedagogikos bei psichologijos mokslais apsiginklavusius, įgalintų sukelti Gėriui, Grožiui, Tiesai, Tvarkai bei Pilnutinei Sveikatai kelius parengiančias „revoliucijas“.

— Pasiskaityti: Feelings and their medical significance. June, 1962. Vol. 4, No. 6. Ross Lab.

FOR WOMEN ONLY
Sauna Baths — Whirlpool baths, vapor baths — Swedish massages, for Arthritis, Neuritis, sciatica and back trouble
AUSTIN SULFUR VAPOR BATHS, INC.
5721 W. Lake St. — Tel. 261-0161

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

BARNET 5c & 10c STORES

New Location: 208-10 South Cicero Avenue
• Servicing Chicagoland's Area with Complete Everyday Dime Store Needs •
OTHER LOCATIONS:

8319 South Racine
7440 Cottage Grove
551 West 120th Street

1816 Blue Island Avenue
6802 West Roosevelt Road
Oak Park, Illinois

“LORD, MAKE ME AN INSTRUMENT OF THY PEACE”

The Holy Sepulchre

The sons of St. Francis need Priests and Brothers for work at the Sacred Shrines and in the Lands of the Bible.

A lack of funds is no lack at all. Scholarships are available to young men, 17 to 25, who can qualify for further study.

Write: Rev. Vocation Director,
O. F. M. for free literature

“WORLD'S MOST BEAUTIFUL”

FRANCISCAN MONASTERY

1400 QUINCY ST., N. E.

WASHINGTON 17, D. C.

Susitikimas su broliais Mekais... ekrane

Adolfas ir Jonas Mekai — nėra negirdėti žmonės. Juos, bent iš pavardžių, pažįsta ne tik lietuviai, bet juos taip pat žino ir gausus būrys kitataučių, kurie tik domisi filmų menu.

Filmų menas pas mus, o taip pat ir pas amerikiečius nėra populiarus. Nustebsite — kaip čia jis pas amerikiečius nėra populiarus, juk tiek daug "kūrinių" Hollywoodas išleidžia? Taip, bet mes šioje vietoje kalbame apie meną — kūrybą, o ne gamybą.

O vis dėlto broliai Mekai yra filmų menininkai, nors kaip tokie vargu iki Hollywoodo aukštybių kada prisirs ir gal niekad milijonų kišenėse neturės. Tačiau jau apie juos pradeda kalbėti ir didžioji šio krašto spauda, nors gana kukliai ir santūriai.

Du jų filmai — "Medžiai ir šautuvai" (gamintojas Jonas Mekas) ir "Aleliuja kalnams" (gamintojas Adolfas Mekas) yra graži pradžia, kuri rodo, kad šiedu, kaikurių vadinami "keisti" vyrai laužia ledus Amerikoje nepopuliaraus filmų meno srityje.

Taip, jie yra "keisti". Argi sakysime "rimti" žmonės gali drįsti užsiminėti dalykais, kurie greitos, apčiuopiamos naudos nežada. Kurti filmus, kuriuose nėra gašlaus sekso, kaubojiškų vyrų — yra "keistas" užsimojimas.

Atsimenu, Mekus "keistais" vadino ir jau maždaug prieš 15 metų. Pavyzdžiui, dar Kasselio pabėgėlių stovykloje jie leido gana originalų žurnalą "Žvilgsniai". Jų rašoma proza ir poezija buvo nauja ir daugeliui atrodė "keista".

Netik jų kūryba, bet ir išvaizda buvo kiek keistoka: Jonas — liesutis, lėtai kalbant; Adolfas — stambokas, nosį užrietas, nemažas rėksnys. Jų apranga nebe kokia — išsiskirianti iš kitų.

Nemaža laiko teko praleisti su šiais vyrais. Ypatingai, kada mus iš Kasselio iškėlė į Schwabische-Gmuend stovyklą. Ten dažnai prie šachmatų lentos tekdavo susitikti, nes abu buvo aistringi šachmatų mėgėjai.

O vėliau — vėl draugė Ludwigsburgo pereinamoje stovykloje, pakeliui į Ameriką. Ten daugios laukimo valandos, nekantraujant ar geri bus plaučiai bei kiti organai, nuo kurių priklausys įvažiavimo galimybės į išsvajotą kraštą.

Bet viskas pasirodė esą gera ir 1949 m. rudenį pajudėjome Amerikos link. Išsiskirdami žadėjome susitikti Čikagoje, kur Mekų giminaitė turėjo karčiamą. Tačiau jie iki Čikagos tuomet neprivažiavo: apsisitojo New Yorke.

Čikagoje su Mekais susitikau tik žymiai vėliau — 1963 m. pabaigoje. Tačiau ne asmeniškai,

o jau ekrane. Beje, aš tebuva tik žiūrovas, o jie — svarbiausieji filmo — "Medžiai ir šautuvai" asmenys.

Jonas — pats pagrindinis šio filmo "kaltininkas", ekrane pasirodė tik nepilną minutę, o Adolfas — vienas iš keturių svarbiųjų aktorių, prieš žiūrovo akis išbuvo gerąją 77 minutes trunkančio filmo dalį.

Jeigu kas Joną Meką iš jo poezijos ("Semeniškių idilės", "Gėlių kalėjimas", rinkinių) pažino kaip lyriką, filme Joną Meką mato visai skirtingą. "Medžiuose ir šautuvuose" tikros lyrikos kaip ir nėra — daugumoje nuoga realybė, nors ji toli nuo kronikinės ar dokumentinės tikrovės.

Čia daugiau panašu į angliško "pikto jaunuolio" tendenciją — išreikšti protestą prieš modernų pasaulį su jo naujaisiais gaminiiais: ginklavimosi lenktynėmis, atominėmis bombomis, stambiosiomis biznio korporacijomis, neokapitalizmo augimu ir t. t.

Pats J. Mekas prisipažįsta, kad šis filmas yra išauktas pykčio, — pykčio matant melą, matant vaizdus, kurie autorių jaudina.

Kadangi filmas neturi vientisumo, jo atskiri fragmentai yra lyg savarankūs vaizdai, kuriais Mekas žadina žiūrovo sąžinę bei jausmus, ta prasme šis filmas yra panašus į 1959 m. JAV Liet. Studentų Sąjungos suvažiavime girdėtąją Jono Meko paskaitą "Aš, Amerika, ir Lietuva" (paskaita sutrumpintoje formoje išspausdinta "Metmenų" žurnale Nr. 2), kur jis septyniomis dienoraščio ištraukomis vaizdžiai įžvelgė į socialines problemas (tada tik lietuviškame fone) šiame krašte.

Tuomet, man besiklausant jo paskaitos, į atmintį labiau "įkrito" šie baigminiai J. Meko žodžiai:

"Taip aš rašiau prieš keturis, tris mėnesius. Aš buvau dar taip pilnas pykčio, ir nekantrus. Šiandieną mano pyktis yra atslūgęs. Šiandieną aš žiūriu daugiau su gailėsiu negu su pykčiu. Aš sakau: mano pareiga yra tik tai priminti, kur mūsų tremtinija stovi, priminti, kad ji jau nei tikrai savimi besisieloja, neigi jai žmogus bendrai labai berūpi. Tik priminti, kad jos dienos vis tiek jau suskaitytos, kad jos inercija jau eina per paskutines spazmas — kad ji tik gailėsio, tik laidotuvių gėlių, gal būt, net rožių verta..."

Jeigu anoje paskaitoje J. Mekas, užgriebdamas tik lietuviškas problemas išsivijoje, buvo didelis pesimistas dėl lietuvių bendruomenės Amerikoje ateities ir kalbėjo apie laidotuvių gėles, tai jo filmas "Medžiai ir šautuvai" tokių tendencijų, atrodo, nebeteri. Nežiūrint visų blogybių, sukaupytų jo filme, pats J. Mekas sakosi, kad jis tiki, jog laimės tiesa ir grožis, bet ne biauromas ir Ginsbergo žodžiais taria: mes visi savo viduje esame gražios saulėgražos.

SVAJONĖ

Tu čia kaitinies šiltoje saulėje, klausaisi pušynėlyje paukščių giesmių. Jautiesi smagiai, kai švelnus vėjelis kuždena į ausį ir tavo plaukus purena. Žiūri į nebyles, rusvai baltas uolėnas, kurios taip pat sensta, trupa, kaip ir tu ir aš... Bet tau nesvarbu, kas yra už šitų kalnų. Tu žiūri į rudą uolą, į tą keistą, nebeįskaitomą, baigiantį nudilti užrašą ant jos. O žemumoje tau žaliuoja pušų spygliai, kvėpia laukiniai dobilai. Pažaliavęs ramus ežeras kaip veidrodis atspindi tavo galvą. Kai tu pasilenki gerti, kartu lenkiasi ir pušų viršūnės. Jūs geriate tyrą, gaivinantį kalnų vandenį...

Laikas tau neribotas... Tu laisva ir tavo laisvė neribota. Tavo tamsūs plaukai, ruda oda, akys juodos kaip anglis — slepia kažką nesuprantamo, nepasiekiamo baltajam žmogui. Tu kvėpi laukų oru, juk esi laukų dukra. Kitokių kvėpalų tu nepažįsti, nes nepažįsti mūsų civilizacijos. Bet tu esi žmogus, toks pat žmogus, kaip ir aš, tik tavo siela netokia sudėtinga. Tavo ir mano jausmai yra žmogiški. Gal būt, mudu suprantame vienas kitą. Gal būt?

Apie ką galvoji? — nežinau. Aš — kitas žmogus, suprantanti? Aš belaisvis, savo civilizacijos auka, robotas. Aš visuomet skubu, bėgu, sukuosi kaip stipinas rate ir bijau iškristi. Aš skubiai ryju kąsnius ir į laikrodėlį žiūriu, bijau į darbą pavėluoti... Aš neturiu laiko nei žmoniškai pailsėti. Nuvargęs ir nuo skubos apsvaigęs... Aš turiu pagrindo tai sakyti, nes dėl menkiausios klaidos bet kurią dieną galiu būti iš darbo pavarytas, iš buto išmestas. Kur tuomet prieglaudą gaučiau?

Tau, gerbiamoji, niekas nerūpi. Tu lauki, kol tavo brolis ar mylimasis žuvies pagaus, ar briedį nudobs. Pavalgei sočiai ir vėl stebi neribotą horizontą.

sėdėdama pušaičių pavėsyje. Tu laiminga, laukų dukra! Tu karalienė savo žemės, kurią, girnodama, čia rada, kurios nei galo, nei krašto nežinai. Gal būt, tau nei nerūpi žinoti? Tavo tėvų tėvai čia gyveno, saulę, paukščius garbino, buvo laisvi ir laimingi. Taip, visi jūs buvotė laisvi. Bet... atėjo čia baltasis žmogus. Jis pavergė ne tik tavo rasės žmones, atėmė jūsų žemę, jis pats vergu tapo. Jūs ir mes esame civilizacijos aukos. Civilizacija visuomet yra alkana: ji visko nori, bet niekuomet nebūna sotė. Ką žmogus turi, jam te negana. Jis ieško naujų žemių, Pietų ir Šiaurės ašigalius apžiūri. Toliau nėra kur eiti. Savo plėšrumui patenkinti jis išranda priemones naikinti, kas buvo gražu ir gera. Tu bijai tikrai meškos, liūto ar gyvatės. Juokai man žvėrys! Aš bijau žmogaus, kurio negalima išvengti, nes jis yra gudresnis už žvėrį. Tavo protėviai mokėjo iš saidoko šaudyti, o mano broliai iš padangių gali numesti dulkės dydžio elementą, kuris visą žemę gali sunaikinti... Mūsų gyvenime žmogus žmogų kasdien užpuola, apiplėšia arba nužudo... Taip, vienas žmogus gali ne vieną, bet ištisas tautas pražudyti...

Kaip tau patinka mūsų civilizacija? Sakyk, laukų dukra. Tyli! Žinau, kad nemainytum, ne! Deja, aš tau pavydžiu, nes esu toks pat žmogus, mėgstu gamtą, jos šviesą ir šilumą, kaip ir tu. Mudu mėgstame visa, kas gražu ir kilnu. Juk tu ir aš esame Gamtos vaikai.

A, tu stebi žvaigždes, svajoji, žiūri į gelsvą mėnulį aukštame zenite. Gražus jis, jo spinduliai virš slėnių dažo melsvą rūką. Ar tu girdi, laukų dukra? Tyli, tai sudiev. Tu dvasia, tikrai svajonė — Tabu! O mes esame modernistai. Sintetinę kultūrą kuriame.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR PŪČIULIS

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

(Licensed by Vnešposyltorg USSR)

Labai patikima ir vadovaujanti firma Jungtinėse Valstybėse, turinti daug patyrimo siunčiant dovanų siuntinius į visas USSR dalis. Tūkstančiai klientų patenkinti. Visi siuntiniai apdrausti. Gavėjas nieko nemoka. Skyriai svarbesniuose miestuose. Visi mūsų skyriai turi sandėliuose pasirinktinai aukštos kokybės prekių dovanoms žemomis kainomis.

Dėl nemokamų informacijų ir kainoraščių susižinokite su bet kuriuo mūsų skyriumi.

Jūs taip pat per mus galite užsisakyti savo giminėms ir draugams daiktus, gamintus Sovietų Sąjungoje, kaip tai: automobilius, šaldytuvus, televizijos aparatus, siuvas masinas ir t. t. Jūs čia apmokate pilną dovanos kainą. Pristatymas garantuotas.

Dėl pilnų informacijų rašykite ar skambinkite vyriausiai įstaigai —

45 WEST 45th STREET — Room 1101

Telefonas: CI 5-7905

NEW YORK 36, N. Y.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Vyksta parodos

Artinasi Religinio meno paroda

Kovo mėn. 7 — 15 d. įvyksta Religinio meno paroda šv. Kryžiaus parap. galerijoje, 4557 So. Wood St. Parodą rengia ALRK Federacija, o vykdo inž. Mykolas Ivanauskas.

Paroda bus gausi eksponatais, bene per pusantro šimto, — viena iš didžiausių lietuviškų parodų. Bus užimtos dvi didelės salės su geru apšvietimu.

Inž. Mik. Ivanauskas daug pastangų, energijos ir darbo bei laiko skyrė šiai parodai, kad ji būtų sėkminga. Religinio meno parodos retos, ne tik pas mus, bet ir kitur, nes ši speciali meno sritis reikalauja pasiruošimo ir susikauptimo, kuomet dabar gyvename sekularinio meno epochoje. Nėra abejonės, šioje parodoje matysime, jog mūsų menininkai ieško naujų idėjų, naujos išraiškos, naujo stiliaus.

Menininkų dėmesiui

Ekspوناتus Religinio meno parodai reikia pristatyti aukščiau minėtu adresu patogiausiu laiku: šeštadienį, vasario 29 d. nuo 10 v. r. iki 5 v. p. p. ir pirmadienį bei antradienį, kovo 2 ir 3 d. nuo 6 val. vakaro iki 9 v. v. Pageidaujama darbus pristatyti anksčiau.

Visos Amerikos dailės paroda

Chicagos Meno Institute vakar buvo atidaryta "Visos Amerikos" tapybos, skulptūros ir koliažo paroda su 92 darbais. Ekspوناتus parodai pasirinko pats Meno Instituto moderniosios dailės kuratorius James Speyer. Šia, jau trečiaja iš eilės paroda pademonstruojama įvairiausių einaamojo laiko (contemporary) meno kryptys, žinoma, abstrakčiosios. Šių metų kontraste statomas peizažas su geometrine abstrakcija bei figūromis. Parodos šūkis: "Directions in Contemporary Painting and Sculpture."

Geroka suma (\$10,000) premijomis apdovanoti laimėjęji. Premijų komisija: June Wayne iš Los Angeles, litografijos instituto direktorė, tapytojai Ellsworth Kelly ir Jack Tworkov.

Vėliau bus plačiau.

Alumnų paroda Marina City

Chicagos Meno Instituto Alumnų Draugijos, kartu ir National Design Center paroda atidaryta vasario 27 d. naujame Marina City dangoraižyje. Alumnų paroda tęsis iki kovo 31 d. Įėjimas laisvas. Lankymo valandos, jeigu nebus pakeistos, — nuo 9 ryto iki 5 v. popiet.

Alumnų dr. ja savo veikla stengiasi sukelti pinigų studentų stipendijoms. Beje, Alumnų parodos kūrinių atrinkimo jury komisiją sudarė: Claude Bentley, dail., Abbott Pattison, skulpt. ir dail. Rudolph Pen.

National Design Center yra vidurvakarinių valstybių centrinė būstinė, kuri užima 40,000 kv. pėdų patalpas, kurios bus naudojamos moderniosios architektūros studijoms, trobesių vidaus planavimui ir t. t. Bus rengiamos paskaitos, seminarai nariams ir publikai.

Skelbiamas konkursas

Amerikos Akvarelistų draugija skelbia 97-tą kasmetinę akvarelės darbų parodą. Visi dailininkai bet kur gyvenę, gali dalyvauti konkurse ir rungtis dėl 26 piniginių premijų, kurių bendra suma yra \$5,000.00.

Paroda įvyks balandžio mėnesį. Norint parodoje dalyvauti, reikia parašyti dr. jos sekretoriui: Society's Exhibition Secretary, 1083 Fifth Ave. New York 28, N. Y.

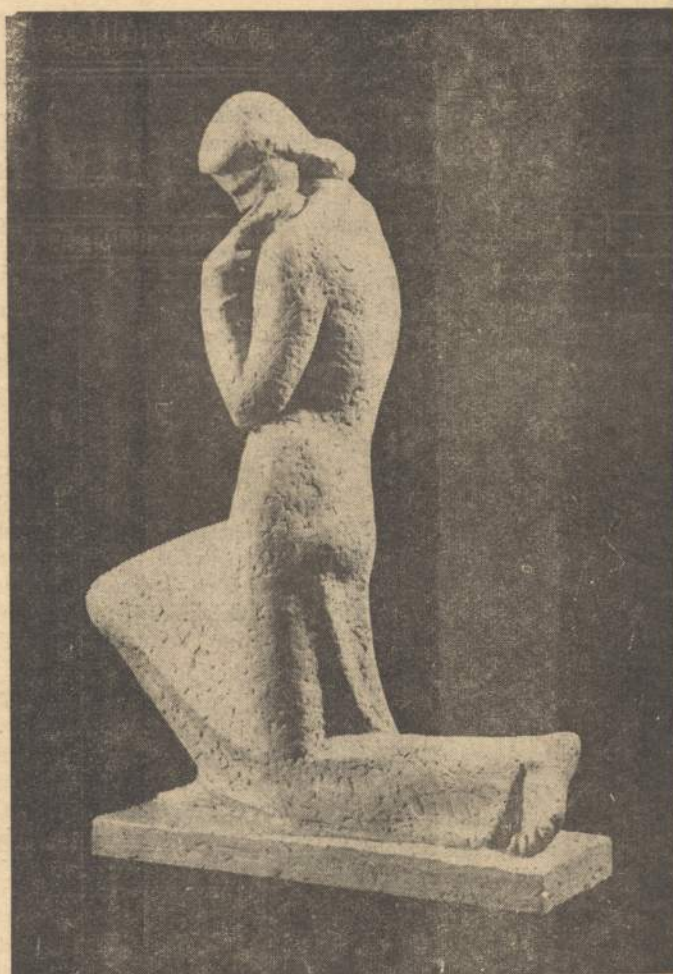
Kitos geros parodos

Šiuo tarpu yra keletas kitų gerų parodų, netoli miesto centro, kur tarp Rush ir Ontario gat. apščiau geros reputacijos galerijų.

Joyce Treiman, dabar išsikėlusios į Los Angeles, itin puikus figūrines tapybos rinkinys. Josios žmonės drobėje gyvena, veikia, kaip judrioje gatvėje. Josios paroda yra Fairweather Hardin galerijoje, 141 E. Ontario. Be to, ji yra ir skulptorė. Turi skulptūros darbų.

Robert Thompson iš New Yorko, išstatė savo klasikinio laikotarpio mistinę, fantastinę tapybą Richard Gray galerijoje, 155 E. Ontario. Thompson yra rimtas, pajėgus dailininkas. Verta pamatyti.

— Kazys Kleiva, ALRK Federacijos pirmininkas, pirm., kovo 2 d. 7 v. v. per Sophie Barcus radijo valandėlę kalbės apie rengiamą lietuvių religinio meno parodą.

R. Mozoliauskas

Madona

(Iš Chicagoj rengiamos lietuvių religinio meno parodos)

GUMBINĖ

Mažosios Lietuvos okupacinės valdžios centrą vokiečiai pavadino "Rytų Potsdamu"

Milwaukee Deutche Zeitung vasario 2 d. nr. turi Gumbinės miesto vaizdu pailiuotą straipsnį "Potsdam des Ostens". Gumbinė — Fridricho Vilhelmo miestas".

Gumbinė kaizerių laikais ir iki Klaipėdos krašto atdavimo buvo Vokietijos valdžios centras pradžioje aiškiai pasakytai "Preussisch Litauen", vėliau jau vien kaip administracinis centras Angerburgo, Angerapo (Darkiemų), Ebenrodės (Stalupėnų), Pakalnos (Elchniederung), Įsrutės, Klaipėdos miesto ir krašto, Palkalnio (Schlossberg) ir Tilžės-Ragainės miestų ir apskričių "sostinė".

Gumbinę vokiečių valdžia pasistengė įrengti kaip labiausiai patrauklų, švarų ir modernų vokiečių miestą Rytuose, ir minėtas laikraštis pastebi, kad į rytus nuo Vislos tai buvo vienas didesniųjų ir pavyzdingesniųjų miestų, turėjusių tikslo būti "vokiečių kultūros avanpostu Rytuose".

Gumbinė yra prie Raminotos (Romintos) ir Pisos upių santakos ypatingai derlingoje apylinkėje. Straipsnio autorius Hermann Bink (Binkis?) pastebi, kad Gumbinė senovėje buvusi vadinama Pisserkiemis (Bisserkehmen, arba Kaimas prie Pisos upės).

Gumbinės miesto vardas esąs kilęs iš Gumbio (Gumbis), kas reiškias unguriams gaudyti vinteris (bučius), nes tose apylinkėse gyventojai senovėje misdavę iš žvejybos.

Kada po ilgų metų trukusių karų su kryžuočiais ir tiek pat daug metų priespaudos ir eksterminacinės politikos, Mažoji Lietuva, kaip šiandien vadinama Rytprūsiai, buvo karo, bado ir maro apnaikinta ir vokiečiai, Prūsų žemės ponai į aptuštintą Prūsų lietuvių žemę importavo tūkstančius kolonistų iš Salcburgo, tai Gumbinė buvo tų kolonistų centru. Prūsijos karalius Fridrichas Vilhelmas 1724 metais Gumbinę paskelbė valdžios apygardos (Regierungsbezirk) sostine, o kaip visi dar pamename, iki pat nacių įsimitimo tas Regierungsbezirk buvo vadinamas Litauen.

Vėliausieji okupantai, slavų-mongolų mišinys — maskoliai šią seniausią lietuvių gyvenvietę yra perkrikštiję įvairiausiais maskoliškais bolševikiškais vardais. Ar ilgam dabar?

J. Pr.

ATSIPRAŠAU

Vasario 22 dienos Naujienų 45 Nr. priede yra ilgesnė Knišino miesto istorija. Norėdamas palyginti, ką apie Knišinę rašo mūsų Enciklopedija, per skubėjimą praziūrėjęs prirašiau sakinį: "Idomu, kad apie tokį istorinį Rytų Lietuvos miestą visiškai nieko nėra Lietuvių Enciklopedijoje".

Lietuvių Enciklopedijos redaktoriaus prof. Prano Čepėno perspėtas, radau, kad Lietuvių Enciklopedijos XII tome, 168 pusl. Knišino miestas su jo istorija — autoriaus V. Klb. 17 eilučių straipsnis — yra ir dėl suklydimo ir suklaidinimo atsiprašau.

J. Pr.